

Valsts prezidenta Egila Levita uzruna Barikāžu 30. gadadienai veltītajā tiešsaistes konferencē “X stunda. Barikādēm 30”

Publicēts pirms vairāk nekā 4 gadiem

Publicēts: 13.01.2021.

Labrīt, godātie barikāžu organizētāji un barikāžu dalībnieki!

Labrīt visiem šajā konferencē attālināti klātesošajiem!

Vēsturē ir notikumi, kas uzliek zīmogu savam laikam, iegelst tautas atmiņā un formē tautas identitāti. Rīcība šādu notikumu laikā rada atdarināmu paraugu, kas darbojas nākotnē un katru reizi – kaut gan vēsture vienmēr tērpjas jaunās drānās – rāda vadlīnijas, kā ir jārikojas.

1991. gada janvāra barikāžu vēstījums nākotnei ir lakonisks un skaidrs: “Ja tu gribi savu valsti, tad esi gatavs to aizstāvēt.” Aizstāvēt tādā veidā un ar tādiem līdzekļiem, kas attiecīgajā brīdī ir pieejami un iespējami.

Apdraudējumi mainās, tomēr šodienu un 30 gadu seno vēsturi vieno tas, ka atbildība par savu valsti gulstas uz pilsoņa pleciem, tātad – valsts balstās mūsu pilsoņu gribā. Ja valsts pastāv un esam gatavi par to iestāties; jo stiprāka ir valstsgriba un jo stiprāka ir mūsu valsts.

1991. gadā vienīgais iespējamais veids, kā aizstāvēt jaunatgūto Latvijas neatkarību, bija nevardarbīgā pretošanās un gatavība sākt visas tautas pilsoniskās nepakļāvības akciju, ja gadījumā tiktu ieviesta PSRS centrālā prezidenta pārvalde.

Toreiz nepieteiktā karā PSRS armijas un algotņu militārā agresija pret Baltijas valstu valdībām un tautām noveda pie tā, ka tauta pati organizējās un koordinēja savu rīcību. PSRS militāristu un PSRS konservatīvo komunistu spēki balstījās arī uz vietējiem kolaboracionistiem. Atcerēsimies, ka nedaudz vēlāk 1991. gada 3. marta aptaujā 400 000 Latvijā dzīvojošie balsoja pret neatkarību. Lielais vairums no viņiem bija padomju pilsoņi, kuri šeit bija ienākuši padomju okupācijas laikā.

Baltijas valstu okupācijas neatzišana, protams, deva Latvijai, Lietuvai un Igaunijai īpašu statusu. Baltiešu politiku ārkārtīgi aktīvā ārpolitiskā darbība Baltijas neatkarības atjaunošanas prasības aktualizēja starptautiskajā dienaskārtībā. Ļoti liela loma šeit bija labi organizētajai, mērķtiecīgajai un efektīvajai latviešu trimdai Amerikas Savienotajās Valstīs, Kanādā, Anglijā, Vācijā, Zviedrijā, Austrālijā un citviet. Barikāžu laikā rietumu lielvalstu līderi brīdināja Padomju Savienību atturēties no vardarbības, arī apspriežot jautājumu par iespējamajām ekonomiskajām sankcijām pret Padomju Savienību. Tas radīja trauslu, tomēr nepietiekamu pretsvaru padomju agresijai. Tam liecinājums ir civiliedzīvotāju upuri Viļņā un Rīgā.

Baltiešu 1980. gadu beigu demokrātiskās pašnoteikšanās kustības un 1990. gada lēmumi par neatkarības atjaunošanu bija drupinājuši un vājinājuši padomju impēriju. Šis efekts apvienojumā ar padomju ekonomiskajām un administratīvajām konvulsijām radīja vēsturiskas iespējamības logu neatkarības atjaunošanai. Taču šī iespēja bija jāprot izmantot. Mēs zinām, ka ne visas padomju impērijas tautas to tādā veidā prata.

Tieši apņēmība un drosme, tauta barikādēs, kas pasaulei nesa nepārprotamu ziņu, ka cilvēki ir gatavi aizstāvēt savu valsti, 1991. gada janvārī padarīja par lūzuma punktu. Bija skaidrs, ka Latvijas un pārējo Baltijas valstu neatkarības atzīšana ir tikai laika jautājums.

Tāpēc nevajadzētu ļaut 1991. gada skaudro realitāti aizēnot glēviem mītiem, ka mēs atjaunojām savu neatkarību tikai dziedot vien. Piemēram, mītiem, ka neatkarība kaut kā mums *iekrita klēpī*, gadījās pati no sevis vai ka tolaik visi Latvijā dzīvojoši bija vienoti par neatkarības atjaunošanu.

Tāpat kā 1918. gadā iegūtā neatkarība bija jāaizsargā Neatkarības karā, tāpat arī 1990. gada 4. maijā atjaunotā neatkarība bija jāaizsargā barikādēs. To paveica tautas drosme un stiprā valstsgriba.

Dārgie draugi!

Barikādes simbolizē mūsu gribu aizsargāt savu valsti. Šajā barikāžu laika atceres gaismā es tomēr vēlētos uzsvērt arī vairākus rīcības virzienus, kas ir svarīgi mūsu valsts aizsardzībai šodienas apstākļos.

No Satversmes ievada izriet Latvijas tautas pienākums uzturēt stipru savu valstsgribu, lai nepieciešamības gadījumā spētu aizstāvēt Latvijas neatkarību un demokrātisko valsts iekārtu pret iekšējiem un ārējiem apdraudējumiem.

Lai stiprinātu valsts drošību pret ārējiem apdraudējumiem, Latvijas līdzdalībai kolektīvās drošības sistēmā ir jābūt pārliecinošai gan savā apņēmībā, gan ieguldījumā. Tas attiecas gan uz aizsardzības budžetu un mūsu armijas spēju nostiprināšanu, gan arī uz mūsu dalību starptautiskajās militārajās un miera nodrošināšanas misijās.

Situācija pasaulē pēdējā desmitgadē ir radikāli mainījusies, un NATO ir jāpārorientējas, lai spētu radīt drošību savām dalībvalstīm arī jaunajā un drīzumā arī paredzamajā ģeopolitiskajā situācijā. Tādēļ Latvijai ir aktīvi jāietekmē jaunās stratēģijas NATO2030 izstrāde un ieviešana. Šajā vīzijā ir jābūt precīzi ietvertai izpratnei par drošības apdraudējumiem arī tieši mūsu reģionā.

NATO2030 aptvers ne tikai aizsardzības stratēģiju pret klasiskajiem militārajiem apdraudējumiem, bet arī tādus jautājumus kā kibernetiskā drošība, klimata pārmaiņas, cīņa ar iespējamām nākotnes pandēmijām. Šo problēmu risināšana tepat, savās mājās, ir ieguldījums gan mūsu pašu dzīves kvalitātē un drošībā, gan arī NATO valstu kopējā drošībā un kopējā labumā.

Mūsu interesēs ir stiprināt NATO kopumā un it sevišķi tās Eiropas pilāru. Latvija savu dalību NATO uztver ļoti nopietni. NATO var uz mums paļauties, un mēs varam paļauties uz NATO.

Tautieši!

Tie no jums, kuri piedalījās barikādēs, atceras, ka mūsu spēks balstījās mūsu pārliecībā.

Šodienā es saskatu vairākas negatīvas iezīmes, kas apzināti vai neapzināti cenšas mazināt sabiedrības valstsgribu. Tās var salīdzināt ar ķirmiem, kas irdina sabiedrības racionālās domas audumu un kopējo spēju mobilizēties.

Es runāju par mērķtiecīgu dezinformāciju, kas noliedz acīmredzamo, proti, Latvijas valsts panākumus šajos 30 gados. Dezinformācijai pretī likt patiesus faktus ir nepieciešams, taču tas ir nepietiekami. Dezinformācija, viltus ziņas un sazvērestības teorijas turpinās pastāvēt, kamēr pastāvēs pietiekoši plašs pieprasījums.

Šo parādību nostumšanu sabiedrības domas galējā perifērijā var panākt, vienīgi audzējot kopējo, dabisko imunitāti pret iracionalitāti, maģisko domāšanu un tumsonību.

Tam pretī jāliek spēja kritiski domāt, racionāli argumentēt, godprātīgi diskutēt, kopumā – spēja līdzsvaroti un jēdzīgi saredzēt pasauli, kāda tā ir, un balstīties uz mūsu kopējām Satversmes ievadā noteiktajām vērtībām. Tas prasa ilgtermiņa un mērķtiecīgu pilsoniskās izglītības sistēmu, kurā jāapvienojas gan valsts, gan nevalstiskajam sektoram un kurā jāpiedalās arī pilsoņiem kā indivīdiem.

Esmu vairākkārt atkārtojis, ka pilsonis demokrātiskajā sabiedrībā ir sava veida “amats”. Tas ir pastāvīgs “amats”. Tas dod tiesības dzīvot pašiem savā brīvā valstī un lietot daļu no kopējā labuma. Bet pretī pilsonis uzņemas atbildību par valsti un pienākumu ieguldīt šajā kopējā labumā savu daļu.

Tāpēc mūsu visu un līdz ar to katra interesēs ir, lai pēc iespējas vairāk pilsoņu būtu apguvuši pilsonim nepieciešamās vērtības un valstisko apziņu, uz ko balstās mūsu demokrātiskā, nacionālā Latvijas valsts iekārta.

Pozitīvs solis šajā virzienā ir Saeimas nesen pieņemtais Valsts aizsardzības mācības un Jaunsardzes likums. Vecāko klašu mācību programmas iekļaus valsts drošības jautājumus, prasmi orientēties un individuāli rīkoties krīzes situācijās, kā arī tādas nepieciešamās prasmes kā piemēram medijpratība un kritiskā domāšana.

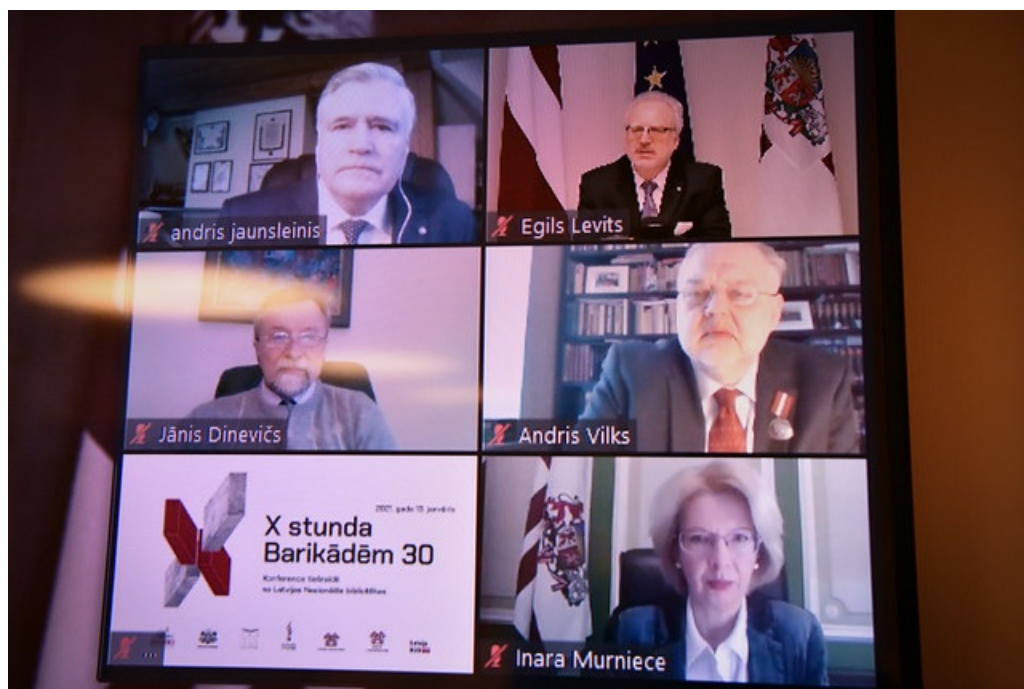
Tas ir piemērots un ļoti mūsdienīgs risinājums, lai stiprinātu patriotismu un valstisko apziņu, kā arī izpratni, ka drošība nav kaut kas tāds, ko vieni saražo, bet citi tikai patērē. Draudu raksturs var mainīties, bet atbildību par valsti un tās drošību daļa vienādā veidā visi pilsoņi.

Latvijas valsts ilgtspēja balstās pilsoņu valstsgribā, izpratnē par Satversmē ietvertajām vērtībām un gatavībā tās aizstāvēt.

Paldies visiem, kuri pirms 30 gadiem bija barikādēs un nosargāja mūsu valsti. Paldies visiem, kuri juta līdzī un deva savu pienesumu vienā vai otrā veidā, lai barikādes noturētos šajās kritiskajās dienās. Pateicoties jums, šodien – pēc 30 gadiem – mēs dzīvojama brīvā demokrātiskā, nacionālā Latvijas valstī.

Jūsu veikums mums šodien ir atskaites punkts un piemērs.

Paldies jums!

Saistītas tēmas

[Egils Levits](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-uzruna-barikazu-30-gadadienai-veltitaja-tiessaistes-konference-x-stunda-barikadem-30>